

NAŠA VOLJA

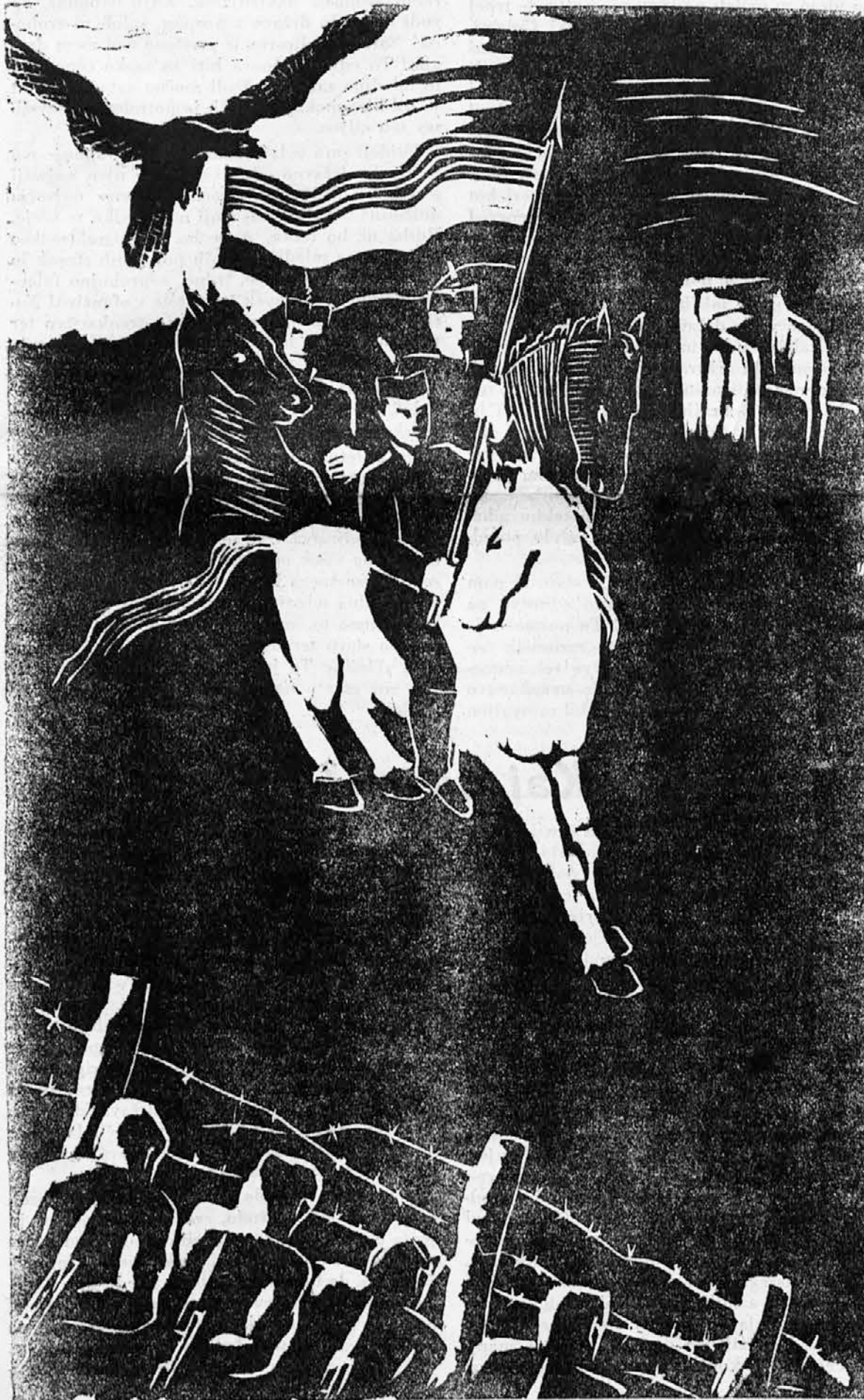
GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto IV.

Ljubljana, dne 1. decembra 1938.

Štev. 5.

1. december

Nihče izmed nas, Voljašev, se ne spominja 1. XII. 1918., saj večinoma takrat še niti nismo bili rojeni. Ne vemo torej iz lastnihkušenj in iz lastnega opazovanja, kaj je bilo prej in kaj je dal Slovincem dan, ki ga slavimo tudi letos kot praznik Osvobojenja in Ujedinjenja. Rojeni pod svobodnim soncem kraljevine Jugoslavije, vemo le iz zgodovine in iz pripovedovanja starejših, kako težko je bilo poprej Slovincem, ki niso bili svobodni državljani, marveč le podaniki tuje države in tuje dinastije. Vendar čutimo in se zavedamo tudi mi, v svobodi rojeni, kaj znači dan Osvobojenja in Ujedinjenja! To zlasti letos, ko so naši čehoslovaški bratje opustili praznovanje svojega osvobojenja! Primer čehoslovaškega naroda nam je bil najzgovornejši nauk usode, ki so jo doživljali naši predniki in bo doletela tudi nas, če ne bomo vredni potomci onih, ki so nam s svojimi žrtvami, s svojo krvjo in s svojimi trupli ustvarili svobodo.

Čeprav nismo sami doživljali prošlosti, pa nam naše bistre oči omogočajo, da gledamo jasno dogodke sedanosti, ki so vse prej kot razveseljivi. Pred 20 leti ni nihče od onih, ki so odločali o naši usodi, dvomil o tem, o čemer je bil prepričan ves jugoslovenski narod, da smo Slovenci, Srbi in Hrvati veje istega debla, sinovi istih staršev, člani iste družine, deli istega naroda. Na to našo krvno skupnost so takratni naši voditelji z blagopokojnim Viteškim Kraljem Aleksandrom I. Ujediteljem na čelu oprli svojo zahtevo, da spadamo skupaj pod okrilje skupne, nacionalne države. Le kot enotnemu jugoslovenskemu narodu je tudi mednarodna diplomacija priznala kraljevino Jugoslavijo, ki je nastala že 1. XII. 1918.

Danes pa vidimo, kako velik del ne le mlajše, marveč tudi srednje generacije odklanja misel narodnega edinstva, jo pobija in tolmači kot najhujšo nasprotnico Slovenstva. Čeprav ne poznamo suženjstva iz lastnihkušenj, pa vemo in čutimo, da smo svobodni in da je ravno jugoslovenska misel omogočila tudi nam, mladi slovenski generaciji, da se lahko izživljamo kot Slovenci, kot slovenski državljani jugoslovenske Jugoslavije. Pogled proti severu in jugu nam kaže, kako bi se godilo nam, če ne bi bili svobodni, primerjava naših razmer z razmerami, v katerih dorasčajo naši nesvobodni bratje, nam je najboljši nauk, pa tudi največja pobuda. Nauk, kako bi bilo nam, da ni bilo jugoslovenske misli, ki je ustvarila Jugoslavijo, pobuda, kako moramo čuvati to lastno državo in jugoslovensko misel, iz katere je nastala.

Nas ne motijo črkarske pravde, ali smo narodi, ali pa deli enega naroda, vse to prepuščamo drugim. Mi se zavedamo, da nam nudi naša lastna država vse možnosti samostojnega izživljanja, zavedamo se pa tudi, da smo usodno zvezani ne le s to državo, marveč tudi s hrvatskimi in srbskimi brati, od katerih se ločiti ne moremo, če

(Konec na 2. strani spodaj)

Jugoslovenska mladina in njen odnos do državnega in narodnega edinstva

Mi gremo naprej, mi gremo naprej, mi strelci!
In pred nami plamen gre skozi noč kot Bog
pred Izraelci.

To udarno pesem je v začetku našega stoletja zapel veliki pesnik. Mladina, polna sveže moči in idealizma, se je tedaj pognala v boj, v odločilni boj za svobodo našega naroda. Tudi sedaj ponavlja mladina te besede, sedaj, ko se ne bije več boj za svobodo, ampak boj proti temnim silam, ki bi hotele tako težko pridobljeno svobodo zopet uničiti. Naša današnja mladina pa ne pozna več tujega jarma, ker je dorasla že v svobodni domovini. Zato ne občuti več toliko blagodati svobode. Pred njo se odpirajo druge naloge, ki so pa še težje od nalog predvojnne mladine. Težje je namreč graditi, kakor pa rušiti. Današnja generacija pa se mora izkazati v izgraditvi velike in močne Jugoslavije.

Vsi narodi in vse države polagajo največjo pažnjo mladini. Zavedajo se, da je v njej srečna bodočnost naroda. Vedo pač, da je mladina idealna, da je idealizem njeno bistvo. Vedo, da je mladina udarna, ker se ne boji nobenih žrtev in tudi ne zahteva nikakega plačila. Zato hočejo njen idealizem uravnati v svojo smer.

Važnosti mladine naj bi se zavedali tudi vsi, ki hočejo ustvariti trdno, edinstveno, veliko Jugoslavijo. Treba je, da naši mladini pokažejo pravo pot, pravo smer do tistih velikih idealov, za katere so se borili naši heroji, trpeli tudi naši najboljši možje in za katere je padel tudi naš kralj Uedinitelj. Treba ji je pokazati ideale in svetle zglede vseh borcev za jugoslovensko edinstvo: Strossmayerja, Karadjordjeviće, mlade Bosance in naše Preporodovce. Vendar se mora današnja mladina zavedati, da ne more biti popolnoma enaka vsem tem. Delo mnogih izmed teh je bilo v rušenju, razbitju Avstrije, Madžarske in Turčije. Rušenje, uničevanje je bil njihov veliki smoter, zakaj le na ruševinah teh naj bi zrastle svobodna Jugoslavija. Predvojna mladina je bila torej v prvi vrsti rušilec, mi pa moramo postati graditelji. To pa je neprimerno težje. Treba je delati za prosep in veličino svobodne, velike Jugoslavije. To je tem težje, ker je sedanji čas drugačen kakor predvojni. Povsod mrzlica, naglica, nova bojna gesla, nove velike ideje, politika sile itd. Vse to ima vpliv tudi na našo mladino. Vse te ideje in gesla begajo mladino, da le težko najde pravo pot. Treba ji je zato pokazati, da je *jugoslovensko narodno in državno edinstvo* edina prava pot do veličine našega naroda in naše države.

Poglejmo sedaj, kakšen je odnos naše mladine do te vzvišene ideje. Kako jo mladina razume? To idejo, ki jo je v nepozabnem šestojanuarskem manifestu poudaril sam Veliki Kralj, smo vsi Jugosloveni dolžni spoštovati in braniti. To je naša prva in največja dolžnost! Vprašanje pa je, kako mi mladi ljudje razumevamo to idejo. Razumevamo jo na dva načina: I. narodno edinstvo, kot se navadno razumeva, t. j. teza o enem na-

rodu, II. narodno edinstvo, kot ga v glavnem umeva mladina, t. j. narodna sloga.

Oglejmo si najprej narodno edinstvo v navadnem pomenu! Mladina stoji neizprosno na tezi enega samega jugoslovenskega naroda, h kateremu pa moramo prištevati tudi Bolgare. Ta teza nam je sveta! Ni namen mojega spisa, da bi to tezo dokazoval, omenim naj le, da so to idejo razglašali naši največji možje (Matija Majar Ziljski, Vraz, Levstik, Radić in dr. J. Ev. Krek). Znane so besede Aleksandra Stambolijskega: »Nisem ne Srb, ne Bolgar, temveč Jugosloven.« Za to idejo so padali največji mučeniki, je trpel srbski del našega naroda na albanski Golgoti, največjo žrtev na oltar te ideje pa je položil naš nesmrtni Kralj. Proti temu pa naj bi ugovarjali ljudje, ki jim je umazano politkarstvo edini posel! »O tempora, o mores!« je nekoč vzkliknil Ciceron... Radi te teze smo tudi proti federalizmu in sovraštvu proti srbskemu delu našega naroda. Res je beograjski centralizem preoster. Toda ta centralizem občutijo v enaki meri kot mi tudi bratje Srbi. Vprašaj Srba, če je Beograd srbski, pa boš dobil ogorčen zanikajoč odgovor. *Torej ne Srbi, temveč čaršija je naš skupni sovražnik.* Proti njej se borimo!

Neumnost pa je misliti na federalizem. Kajti, če so mnoge večje države kot naša, n. pr. Nemčija in Italija lahko unitaristične, zakaj bi se potem ravno naša država delila in cepila? V primeru federacije bi nastali medsebojni spori, nesloga bi rastla, pokrajine (n. pr. Hrvatska) bi polagoma postale države v državi. Lepega dne bi to razcepljenost in neslogo izrabili sosedje onstran Adrije in Karavank in — zbogom Jugoslavija! Iz tega vzroka mladina odklanja vsako misel na federacijo ter stopa proti takim gibanjem v najhujši boj. Stojimo na načelu popolnega unitarizma!

Toda to načelo unitarizma je že staro in nam vsem znano. Narodno in državno edinstvo pa pojmuje mladina tudi drugače. To pojmovanje še bolj krepi prejšnje. Da bi ga razumeli, pogledajmo prilike, ki so dale povod za veleznameniti šestojanuarski manifest. Hudo strankarstvo je vladalo takrat. Ves naš narod je bil razcepljen

S. D.:

Svetovne statistike, ki kažejo, da število Jugoslovenov stalno narašča, ne popravljajo dejstva, da smo v krogu drugih narodov še vedno — narodič. Naše ozemlje meji bodisi na teritorije narodov, ki imajo prav tako velik prirastek prebivalstva kot mi, bodisi na kraje, kjer gospodarijo narodi z močno kulturno ali gospodarsko ekspanzijo, katerih moč se prav v današnjih časih vedno bolj in bolj veča, ker jih v tem podpira nov nacionalistični duh, ki ga mirno imenujemo — duh ekspanzije.

Majhni smo in prav radi tega nam mora biti vsak, še tako majhen del našega naroda dragocen.

Po svetovni vojni se je stanje celokupnega našega naroda v marsičem spremenilo. Končali so se časi, ko je na naši zemlji gospodoval tujec, sesal našo kri, uporabljal naše žulje in kulturno moč. Končali so časi, ko je bil naš življenjski Srednji Evropi, v Podunavju in na Balkanu pravi material za fizično pomlajevanje drugih narodov. Prišli so dnevi osvobojenja in zedinjenja. Velik del našega naroda je svobodno zadihal. Toda preko dva milijona in pol naših ljudi je ostalo izven meja osvobojene domovine. Od teh odpade nad en milijon na naše narodne manjšine. Večini se je končala temna doba suženjstva,

na nešteto strank in strančic. Vse to strankarstvo je izpodjedalo narodovo moč. Prvo je bila politikom stranka, zadnje šele narod in država. Prava podoba liberalne demokracije! Država je prišla radi te laži-demokracije že na rob propada. Tedaj je posegel vmes naš Nesmrtni Kralj ter z besedami »Narodno in državno edinstvo rešil Jugoslavijo. Torej v tem leži glavni pomen te ideje: *edinstvo naroda proti pogubljenemu strankarstvu.* Narod mora biti edin v vseh, prav vseh svojih mislih in v vsem svojem hotenju. Sloga jači, nesloga tlači! Zato tudi neomejeno liberalno svobodo odklanjamo. Kajti svoboda, ki vodi narod in državo v propast, sploh ni svoboda! Narodno edinstvo je vzvišeno nad vsem drugim. To edinstvo mora biti za vsako ceno, ker to mladina zahteva! Tudi močna avtoriteta, kot je bil blagopokojni Kralj, je potrebna za izvršitev teh ciljev.

Uvideli smo tedaj, kako mladina pojmuje narodno in državno edinstvo. To je njen najvišji program! Spoštovanje tega je njena največja dolžnost! Mladina naj stoji na braniku te ideje. Borba ne bo težka, če se bo vsa jugoslovensko orijentirana mladina raznih političnih strank in skupin združila v eno, trdno, neprobojno falango jugoslovenske misli ter prešla v ofenzivo! Nastopiti mora proti zagrizenemu strankarstvu ter pokazati, da je le v popolnem edinstvu naroda prava jakost in moč!

Vemo, da do zmage narodnega edinstva ni več daleč. Ta zmaga je najsvetejša naloga jugoslovenske nacionalne mladine.

Ob 20 letnici Jugoslavije moramo biti optimistično razpoloženi. V mladini ni več izrodov avstrijakantstva, v njej prevladuje trezno, realno mišljenje jugoslovenskega narodnega in državnega edinstva. S to idejo bomo dvignili Jugoslavijo na višek moči in življenjske sile. Na besede Nesmrtnega Kralja »Čuvajte Jugoslavijo!« pa mladina odgovarja: »Da, čuvali ti jo bomo, pa ne samo to, ampak ji bomo tudi dodelili nesmrtno slavo ter ugledno mesto v zboru evropskih velesil.« To je naše delo in naš program! Da, mi gremo naprej, mi gremo naprej, mi strelci!

Kaj pa mi?

a ta večina ne sme pozabiti, da njihovi bratje preko meja še vedno hranijo tujce s svojo krvjo. Ti ljudje se borijo... Toda mi smo dolžni, da ta del naroda podpremo v borbi za nacionalni obstanek.

Ni na svetu države, katere meje bi se strinjale z mejami njenega etnografskega ozemlja. Manjšina pa, ki danes nima zaslombe v nacionalni državi in v svojem narodu — matici, je obsojena na propad in pogin. Vprašanje narodnih manjšin so v mednarodni politiki rešili s principom tako zvane *reciprocitete*. Ta način je pripomogel, da je že marsikatero manjšino rešil medsebojni sporazum obeh zainteresiranih držav. Zdi se mi, da mednarodna politika s tem tolmachi, da naj se narod — matica zanima za usodo svojih bratov preko meja in naj zanje tudi skrbi.

V borbi za svobodo je ves naš narod pokazal, kako ljubi svojo grudo, svoj narodni ponos in svojo čast. Vemo, da ta preizkušeni narod danes sočustvuje s svojimi brati preko meje in prepričani smo, da bi zanje storil vse, kar bi bilo v njegovi moči, vendar pa bo pred nami vedno lebdela opomin, da smo se kot narodna skupina in pa kot država premalo brigali za naše manjšine. Tako delo zahteva danes sredstev, močne insti-

(Nadaljevanje s I. strani)

nočemo propasti. Zato prepuščamo vse črkerske pravde onim starejšim, ki usmerjajo svoje misli le po osebnih vidikih, pa tudi onim našim tovarišem, ki se niti ne zavedajo, da vodijo te črkerske pravde le pod vplivom in za interese raznih svojih »voditeljev!« Nam se noče takih pravd in preprirov, mi hočemo z življenjem naprej v smeri, ki so jo začrtali naši padli mučeniki in nam jo je zarisal naš Veliki Kralj, ko je rekel: »Le dober Jugosloven more biti tudi dober Slovenec, Srb ali Hrvat.«

tucije in veliko število publikacij o tem vprašanju. Vsega tega mi danes nimamo, vsaj v zadostni meri ne. Čas nas je prehitel. In kdo je kriv?

Človeštvo je že od nekdaj navajeno, da v mednarodni borbi in tekmovalstvu zmaga fizična moč in o tem smo menda tudi mi vsi danes prepričani. Toda v taki borbi igra zelo važno vlogo propaganda. In prav pri nas smo to panogo, na katero drugi narodi popolnoma upravičeno polagajo največjo važnost, skoraj popolnoma pozabili in jo kot malo pomembno zavrgli.

V svetu so glede propagande menda najbolj poznani Nemci. »Institut za Nemce v inozemstvu« v Stuttgartu vodi podrobni pregled Nemcev, ki prebivajo izven meja in vodi natančno evidenco o njihovem delovanju na kulturnem in političnem področju (tudi za važnejše posameznike). V Nemčiji se za manjšinska vprašanja svojih ljudi zanimajo posebne od države podpirane organizacije, znanstveni zavodi in posebno še tisk.

Nemške manjšine iz vsega sveta se shajajo na glasbenih festivalih in na telovadnih zletih (na pr. Vratislava). To mesto je tudi center nemškega ekonomskega prodiranja proti jugovzhodu. Skrb in zanimanje za Nemce v tujini posebno propagira »Udruženje Nemcev v tujini«, ki ne samo z nasveti, t. j. moralno, ampak tudi materialno podpira akcije v korist Nemcev v tujini. Po priključitvi Avstrije k Rajhu je pristopilo k temu združenju tudi društvo »Südmark«, ki je od predvojnih časov pa do današnjih dni dobro poznano radi širjenja germanizacije po naših krajih. V nemškem zunanjem ministrstvu imajo posebno tajniško mesto, ki ga dobi uradnik s posebno nalogo, da skrbi za inozemske Nemce. Z verskega stališča skrbita društvi »Zveza za katoliške Nemce v tujini« in pa »Udruženje Gustav Adolf« za protestante.

Že nad dvajset let obstoji v Italiji društvo »Dante Alighieri«, ki skrbi za Italijane v tujini. Namesto »Nacionalne lige«, ki je v predvojni dobi delovala med našim ljudstvom v Julijski Krajini, je po svetovni vojni začelo delovati društvo »Italia redenta«, katerega glavni namen je širjenje italijanščine med slovanskim prebivalstvom.

Celo Francija, katere državljani imajo dovolj zaslombe v kulturi in avtoriteti francoskega naroda, se je pričela zanimati za Francoze izven meja. V ta namen je bilo ustanovljeno društvo »Hors — France«.

»Masarykov dan« je vsako leto posvečen Čehoslovakom preko meja. Vse podatke o Čehih in Slovakah v inozemstvu vodi »Zahrančni ustav« in »Narodni reda čehoslovenska«.

Iredentistično gibanje med Madžari je bilo vedno veliko in radi tega so tudi ustanovili na budimpeštanski univerzi posebno stolico za manjšinska vprašanja. Poljaki imajo svoj znani: »Swiatowi sziazek Polakuw z zagranicy«.

Zdi se nam, da je tudi za nas prišel čas, ki zahteva, da si zastavimo vprašanje: Kaj pa mi? Kaj smo storili za naše narodno telo? Menimo tudi, da ni dovolj, če se naši državniki zdaj pa zdaj spomnijo svojih dolžnosti in da z raznimi sporazumi in kulturnimi pogodbami skušajo zagotoviti narodnostni obstoj naših manjšin. Naša naloga je, da zdramimo ves narod, naš cij mora biti, da pokažemo mladini polje njenega delovanja.

Misli

Nič ni večjega, kot biti dober rodoljub.

Milton

★

Ljubezen do domovine vedno ustvarja dobre ljudi.

Montesquieu

Oč 20-letnici Jugoslavije

Zdrobila prst sem naše zemlje z rokami svojimi in sem prislunhnila, kaj v taktu ji srca živi.

V krvavem svitu je sijalo sonce in bilo je, kot da milijon milijonov mrtvih ust spet govori.

Hodili smo po naši zemlji, naš pot ji dal je hrano je la tujca, ki dvigal bič gospodstva je nad nami, ki nas oklepal v težke suženjske verige, da njim je le rodila zlati sad.

Iz tisoč ran smo krvaveli, umirali, le ne živeli, da tujcu bi iztrgali nje slast in sebi priborili vso oblast — nad njo.

Grobovi v tuji zemlji izgubljeni, grobovi v lastni zemlji prenovljeni naj govore...

Udarec zadnji ure čuj, polnočne odbil je v noč. Šepet pritajen duš nevidnih se zbudil je nad spečo zemljo vroč:

»Če živi več ne znajo te braniti, če živim si le mrtev kos, ki ga raztrgati preti val njih nesložni — mi čuvamo nad tabo!«

Srce se mi je stisnilo v bolesti, spoznanje težko leglo mi na dušo, da smo nevedni dedov in očetov svojih, odprla sem oči v bojazni teme in glej nad mano sonce je svetilo v slatem soju, okoli mene živo je življenje porajalo se v našem znoju.

Pogled obstal mi je na lipi vitki, v višini svojega srca sem v njej uzrla rano — tedaj sem prislonila k njej drhtečo dlan, da lek iz srca svojega ji dam in čula sem nje zgodovino.

Iz zemlje sem svobodne vzrasla, vsa mlada, močna in nad mero srečna, kri žrtev težkih v mojih koreninah plala, ljubezni roka pa me je vsejala, da bila bi ostala večna!

Zdaj mi je 20 let. Viharjev dosti sem prestala, nešteto krat sem žalovala za njimi, ki so čuvali nad mano, čeprav zadali sebi so si smrtno rano, za moj obstoj.

Še več pa tisočev je bilo, ki vame sekali so bolno strast, užaljeni, ponižani se zdeli, če njih ni bila vsa oblast nad mano. Do mene so prihajali prevarani in bolni, ker je življenje jih ubilo — brezmočni mene so se oklenili, z ostrino so nevere me ranili.

V dlan mojo valovanje krvaveče rane pisalo dalje je zgodovino — ogledala sem svojo domovino.

O, Jugoslavija! Kdo ni grešil nad tabo? Kdo klonil ni v nesreči lastni, kdo ni ponižan in razžaljen nate pljunil, morda le v zmoti in prešernosti oblastni? Kdo kamena ni vrgel nate, če ga zadela je krivica, kdo se boril je nesebično zate, ko sodil je: češ, laž je le pravica?

To smo ljudje — vsi majhni in neznamni, k slabosti nagnjeni in vedno blatni v sebičnosti. A kadar vstane velik duh med nami, smo kot otroci, ki doumeti ga ne znamo, dokler ne pade, kot padel On je, Aleksander naš med nami.

Zdrobila prst sem naše zemlje, ki tisoči hodili so po njej in tisoči pač bodo jim sledili, a v duši moji bila je molitev sveta:

»Le zate naj živi ljubezen vneta, očisti, daj očisti nas!«

»Vi srečni, zdravi, močni, ponižani, razžaljeni in bolni — zveni odgovor njen:

Tu v meni vaš je odpočitek, tu v meni ste enaki vsi, ker ljubim vse enako vas in globlje, kot kdaj ljubezen bila je ljudi!«

N.-a.

MOSD v Mariboru — ustanovljen

Naša severna meja, zlasti pa naš obmejni Maribor, sta bila že od nekdaj izpostavljena nemški duhovni invaziji. V Mariboru samem pa je bilo dijaštvo, kar ga je nacionalnega, do sedaj razcepljeno in zato brez moči skupnega nastopa. Že koncem lanskega leta se je porodila med mariborskim nacionalnim dijaštvom misel, da se po ljubljanskem vzgledu ustanovi tudi tukaj mladinski odsek strelske družine kot nekaka matica mladih narodnih sil, katere naloga bi bila poleg streljenja ta, da prinese zopet sonca na zapuščeno severno mejo. Radi konca šolskega leta se občni zbor ni mogel vršiti, toda kljub temu so dijaki hodili na strelišče kot redni člani. Letos smo končno uresničili to, kar smo si lansko leto zamislili.

Dne 13. novembra ob 1/2 10. uri se je vršil v mali dvorani Narodnega doma ustanovni občni zbor MOSD. Mnogoštevilne člane je uvodoma pozdravil g. dr. Vauhnik, podpredsednik mariborske okrožne strelske družine, ki je poleg predsednika mestnega odbora SD, g. dr. Strgarja, zastopal starešinstvo. Izrazil je veselje v imenu SD, da se je mariborska mladina sama prebudila in stopila v vrste te viteške organizacije. V klenih besedah je označil program in naloge na novo ustanovljenega odseka in obenem omenil, da bodi ta zbirališče vseh mladih nacionalnih sil, da pa bo odklanjal vse separatiste in marksiste. Njegove besede je spremljalo burno odobravanje. Vzel je na znanje, da sta se prvotni listi trgovske akademije in klasične gimnazije sporazumeli in je obenem potrdil edino predloženo skupno listo gimnazije, realke in trgovske akademije. Za nadzornika in vodjo MOSD je bil izbran g. prof. Cestnik, večkratni drž. strelski prvak, predseduje pa odseku br. Pogačnik Bogdan (VII. r. gimn.), podpredsednika sta br. Mihorko Radovan (VIII. r. realke) in br. Erjavec Jože (III. letnik trgovske akademije), tajnik je br. Robič Franc (VII. r. gimnazije), blagajnik

br. Vidmar Marjan (VI. r. realke), gospodar je br. Ribič Janko (VII. r. realke), vodja narodno-obravnega in tiskovnega kulturnega odseka je br. Gorup Jože (III. letnik trgovske akademije), vodja prireditvenega odseka pa je br. Štampah Teodor (III. letnik trgovske akademije). Za poverjenike šol so bili izvoljeni: br. Gorup za trgovsko akademijo, Vrabl Rado za klasično gimnazijo in Mastnak Ciril za realko. Od naknadno prišlih učiteljskih sta bila izvoljena v odbor br. Menih in br. Žager. Prvi je tudi poverjenik za učiteljske. Že ta dan se je porazdelilo med poverjenike 120 prijavnic, obeta pa se še pristop večjega števila članov.

R. F.

NAROČNIKI! POVERJENIKI!

DNE 7. DECEMBRA T. L. BO MILO PRVO ČETRTLETJE, ZATO PROSIMO VSE NAŠE NAROČNIKE IN POVERJENIKE, DA DO 9. DECEMBRA T. L. PORAVNAJO NAROČNINO ZA TO PRVO ČETRTLETJE. — KDOR DO 15. DECEMBRA NE BO IMEL PORAVNANE NAROČNINE ZA PRVO ČETRTLETJE, NE BO PREJEL BOŽIČNO-NOVOLETNE ŠTEVILKE.

V VAŠEM INTERESU JE, DA »NAŠA VOLJA« REDNO IZHAJA, V NAŠEM INTERESU PA JE, DA JE NAROČNINA ZA »NAŠO VOLJO« V REDU PLAČANA. PROSIMO TOREJ VSE NAROČNIKE IN POVERJENIKE, DA SE NAŠEMU POZIVU ODZOVEJO IN NE ODLAŠAJO Z NAKAZILI.

UPRAVA.

Miklavževanje Mladinskega Odseka Strelske Družine

Glavni namen vsakoletnega Miklavževanja M. O. S. D. je obdarovanje revnih in potrebnih članov odseka. Odsek ne poseduje dovolj sredstev, da bi lahko iz svojega obdaroval članstvo. Radi tega je navezan na podpore, ki jih dobi pri razumevnih ljubljanskih trgovcih. Prepričani pa smo, da se bo svojih sobratov spomnil tudi kak mlajši posameznik.

M. O. S. D. bo poskrbel tudi, da bo program te popoldanske zabave nad vse učinkovit in zabaven. Šušlja se celo, da bo spored nenavaden, skoroda ameriški, Wellsovski in gotovo bo marsikdo prijetno presenečen.

Popoldansko Miklavževanje je v glavnem namenjeno le članom Mladinskega odseka. Udeležijo pa se ga lahko tudi drugi, ki jih v zaključeno družbo uvedejo strelci.

Za zabavo bo po sporedu poskebel jazz New star.

Darila bodo odborniki pobirali na dan prireditve v Delavski zbornici dne 6. decembra t. l. od 10. ure zjutraj pa do začetka Miklavževanja popoldne ob 16. uri.

Najstarejša stenografija na svetu

Ob priliki izkopavanja na vznožju neke gore v Grčiji so našli staro tablo s črkami, ob katerih so si arheologi dolgo časa razbijali glave. Končno so dognali, da je to najstarejša stenografija na svetu. To so okrajšane besede, ki jih je neki grški notar, ki je živel v 6. stoletju pred Kristom, iznašel in jih uporabljal. Ta sistem skrajšane pisave se zdi, da ni v Grčiji zelo razširjen, ker do sedaj niso še našli nobenega podobnega primerka.

Janez Dobravec, M. Sobota:

Mi smo vas spoznali

(Fragmenti s poti na X. praški vsesokolski zlet)

Poslednji zbogom in zamah z roko. Mestece se vedno bolj in bolj odmika in izgublja v žaru poznega junijskega popolneva. Na levi se ostro riše rakičanski drevored z visokimi jagnjedi, na desni polja z dozorevajočim žitom.

Pogovarjamo se vseprek. Nič težko nam ni, da gremo. Saj nas ne bo sprejela tujina, ne, namenjeni smo k bratrom — Čehoslovakom, v njihovo zlato Prago. Zdaleč mi v taktu enoličnega drdranja plešejo pred očmi vse slike, ki sem jih kdaj videl o pragi. Hradžani, cerkev sv. Vida in sv. Nikolaja... Še »henleinovcev« se spomnim iz zadnjih majskega dogodka.

Prečkamo srebrni pas Mure. Daleč nekje zahaja sonce in rahli odsev večera se plazi preko murškega polja in valovitih slovenskih goric...

Od Ormoža dalje nas že obdaja noč.

Sedim stisnjen na klopi. V vozu ni luči in težko je razločiti obraze. Le tu pa tam se kateri

SEM TER TJA,

Kako se država brani pred ponarejevalci denarja

(Konec)

Dunajska centrala ni prav za prav nič drugega kot dobro urejena pisarna za evidenco lažnega denarja in ponarejevalcev. Opremljena je z veliko kartoteko, ki vsebuje okrog 4.000 raznobarnih listov. Na belih listih so imena in osebni podatki ponarejevalcev, na modrih listih so imena oseb, ki spravljajo ponarejen denar v promet, rdeči listi so pa rezervirani za imena posrednikov in tistih, ki to mednarodno podtalno »industrijo« financirajo. Razen tega pa pošlje še vsaka država, na katere teritoriju so se falzifikati pojavili, takoj po en primerek dunajske centrali. Na podlagi obširnega materiala v kartoteki in na podlagi aktov je mogoče že iz načina, kako je tisti falzifikat izdelan, ugotoviti njegovo poreklo.

V Pragi so se na primer pojavili falzifikati dolarjev. Praška policija je takoj obvestila o tem dunajsko centralo po radiu, ta pa je istočasno, bodisi preko radia, bodisi telegrafsko obvestila ostale države članice. Obenem pa so že pričeli uradniki strokovnjaki raziskovati, da čimprej doženejo autorja. Razume se, da razpolaga dunajska centrala s pravim muzejem vseh pravih bankovcev in kovancev. V tem muzeju najdemo pisano zbirko denarja skoro vseh držav sveta, ki predstavlja že prav lepo imetje. Toda vsak komad ima majhno pogrško, namreč pečat, s katerim je tisti primerek brez veljave. Skoraj interesantnejša je pa zbirka »pravih« ponarejenih bankovcev, ki je sestavljena od najprimitivnejših poskusov ponarejanja z vodeni barvami, pa do krasnih falzifikatov, izdelanih z ofsettiskom ali fotomehaniko. Najštevilneje je v tej zbirki zastopana Čehoslovaška, katere bankovce so zlasti po prevratu, ko so bile valute vseh mejnih držav devalvirane, najpogosteje ponarejali, pa bilo v Avstriji, Madžarski ali Poljski, ker je bil pač čehoslovaški denar v gospodarsko razkrojeni srednji Evropi, najbolj iskan.

Politični falzifikati

Mnogi ponarejevalci se skušajo izmazati, potem ko so jih ujeli, s tem, da trdijo, da so ponarejali le iz političnih razlogov. To je veči-

noma laž. Pa vendar je Evropa v zadnjem desetletju doživela nekoliko ogromnih afer s ponarejevanjem denarja v politične namene.

Ideja ponarejevanja denarja v politične svrhe, ni nova. Že pred sto leti je nek dunajski bankir naročil v neki tiskarni francoske assignate (bankovci prve francoske revolucije), s katerimi je hotel uničiti francosko valuto. Napoleon je zapovedal, naj v Parizu tiskajo bankovce sovražnih držav in v zadnjem času leta 1935., je Avstrija enostavno »posodila« Italiji kalupe tolarjev Marije Terezije, ki so jih do tedaj kovali na Dunaju, ki so bili uradna valuta takrat samostojne Abesinije. Sicer to niso bili falzifikati v pravem smislu besede, ali vendar spada to delo pod poglavje falzificiranja v politične namene.

Še dalje so šli Madžari. Veliki avstrijsko-madžarski konzorcij je od leta 1919.—1921. ponarejal čehoslovaške priloge in bankovce. Sprva so ponarejali samo priloge, s katerimi so bili preplepljeni bivši avstro-ogrski bankovci, ki so ostali v prometu na čehoslovaškem ozemlju. Ker je prav v tistem času zajela avstrijsko in madžarsko valuto inflacija, je bilo ponarejanje teh prilog kaj dobičkanosno posel.

Ko je izdala Čehoslovaška svoje lastne bankovce, je pričel konzorcij v ponarejanje v Wetzeldorfu blizu Gradca ponarejati te nove bankovce.

Druga velika afera je bilo ponarejanje francoskih frankov, katere so pod okriljem najvišjih oblasti izdelovali na Madžarskem. Ponarejevalci, med katerimi sta bila tudi princ Windischgrätz in budimpeštanski policijski ravnatelj Nadóssy, so izdelovali lažne frankove v vojnem kartografskem inštitutu v Budimpešti s pomočjo visokih osebosti madžarskega generalnega štaba. Eden od duhovnih vodij je bil vojaški škof Zardrawetz, ki je podelil ponarejevalcem škofovski blagoslov. Ko je prišla afera na dan in je madžarska vlada videla, da mora intervenirati, je krivce, ki so delali iz »rodoljubja« milo kaznovala, a pozneje, ko je svet pozabil na vso afero odlikovala in nagradila.

(Češke slovo)

ostreje zareže ob svitu cigarete pa takoj nato izgine v oblaku dima. Rekdo govorjenje potnikov priča, da dremučkajo in da bi radi zaspali, kajti pot bo dolga, toda vse do državne meje jih dramatično vrišči ljudi, ki še vstopajo na postajah. Tudi v naš oddelek zaidejo nekateri z velikimi kovčegi in različno prtljago.

Za državno mejo je potem mir. Nekateri lagodno smrčijo, drugi se še bore s spancem.

Skozi odprta okna diha sveža junijska noč z zvezdnatim nebom, ki se sklanja nad madžarsko ravnino. Lokomotiva pošastno sopiha. Tudi meni leze spanec na oči vendar sem preveč razburjen, da bi mogel zaspati. Dremuckam. Mimo beže razsvetljena okna madžarskih postaj. Kriki spreprodnikov. V polsnu mislim na čistokrvnega Nemca, njegove bele nogavice in pojočo govorico, na družbo, v kateri se je sukaj v ormoški restavraciji... Skoraj zagotovo se mi zdi, da bo zdaj zdaj pozdravil s »Heil Hitler«, kar pa si zdajle ne bi želel.

Ko sta že mimo Nagykaniza in Szombathely se tudi jaz predam »na milost in nemilost« spancu. Sede, kaj pa. Drugače ne gre.

Zgodnje jutro. Ravninska pokrajina z dozorevajočim žitom se prebujata. Bližamo se čehoslovaški meji.

Malo naspani in razkuštrani se hitro preoblacimo v kroje. Kovčegi so odprti, tesno je.

Napetost pričakovanja narašča, posebno v nas, ki se prvič vozimo na Čehoslovaško, o kateri smo že toliko dobrega — v zadnjem času toliko slabega — slišali. Kljub tem govoricam smo si v svesti, da se peljemo v deželo svobode in resnične demokracije, ki je bila sveta pokojnemu Tatičku.

Mislím: koliko ljudi se pelje ta dan v naročje zlate Prage! Koliko src se razživlja v prijetnih čustvih, ki te opajajo v neposredni bližini čehoslovaške zemlje! Zdi se mi, ko da hitimo s pospešeno hitrostjo... Meja. Z veselím obrazom in z mahanjem rok nas pozdravi prvi Čehoslovak — vojak na straži.

Na slovaških tleh smo!

Petralka, prva obmejna postaja.

Peron je natlačen z ljudmi. Zdi se mi, kot da bi nas domala vsa naselbina prišla pozdraviti. Godba igra pozdravno koračnico. Množica vzklí-

POVSOD DOMA

Zakon proti kibicem

Najbolj čuden zakon, ki je bil sploh kdaj objavljen v USA, je brez dvoma zakon, ki prepoveduje »kibiciranje« ljudem, ki se preveč ognjevito udeležujejo iger po kavarnah in s tem motijo goste.

Ta zakon predpisuje, da morajo vsakega kibica, ki bi po polnoči v kavarnah in klubih poskušal s svojimi nasveti vmešavati se v igro, vreči na cesto, seveda če je že poravnal račun. Nepoboljšljivi kibici bodo kaznovani po zakonu z denarno kaznijo 5—50 dolarjev. V utemeljitvi tega zakona se piše, da je zaradi vmešavanja in vpadanja teh kibicev v igro nastalo čestokrat dejansko razračunavanje med igralci in nespretnimi kibici in ki se je mnogokrat končalo krvavo.

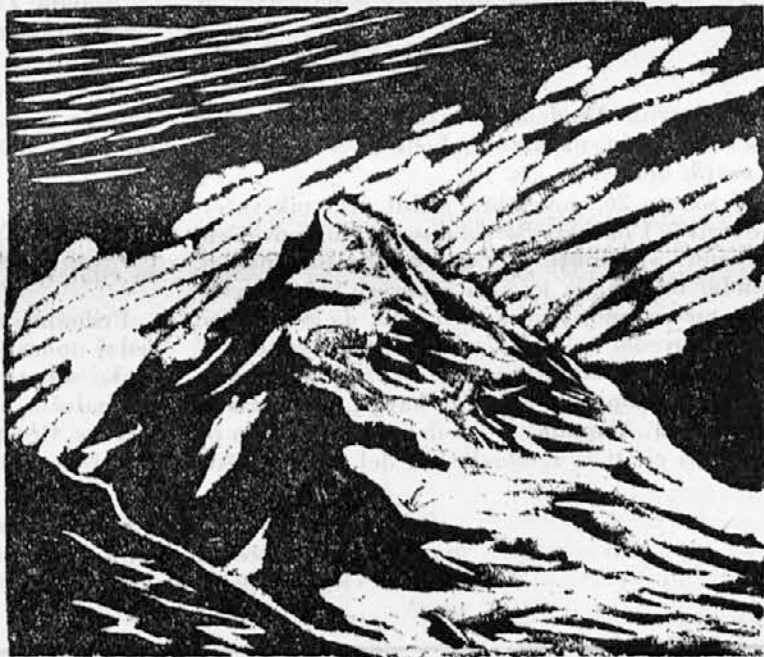
Malo statistike

Na 25.000 vasi pride v Jugoslaviji 800 zdravnikov. Beograd sam jih ima preko 800. Pri nas umre letno okoli 70.000 otrok. Okoli 32.000 tujcev je zaposlenih pri nas. Tri četrtine poljedel-

V Carigradu so odkrili nove mozaike

Odkritje novih velikih mozaikov v neposredni bližini džamije sultana Ahmeda v Carigradu je izzvalo ogromno zanimanje pri bizantologih vsega sveta.

Novo odkriti mozaiki datirajo iz časov bizantinskega carstva. Izkopavanja vsak dan nadaljujejo in arheologi trde, da morajo biti tam v bližini ostanki Konstantinovega dvora. V interesu nadaljnjih znanstvenih raziskovanj je carigrajska občina prepovedala za velik okolni kompleks gradnjo vsakih poslopij. Ko bodo končali z odkopavanjem in raziskovanjem Konstantinovega dvora, namerava carigrajska občina ves ta prostor preurediti v javen park.

ka in na stotine rok se dviguje v pozdrav. Še celo vojak v častni četi, ki je postrojena na peronu se ne more zadržati in kliče: Zdravo! Nazdar Jihoslavci! Ko se začne vlak pomikati navdušenje naraste in plane preko polj v modrino junij-skega jutra.

Če nisi še nikdar začutil spontanega bratstva, če ti bit ni nikoli podrhtevala v čezmernem navdušenju — zdaj si občutil skrivno slast, zdaj si podrhteval. Moral si. Zvočno, polno sta doneli jugoslovanska in čehoslovaška himna. Iz srca so prihajale pozdravne besede. Vzkliki, solze v očeh! To niso bile cenene solze. Kdor pozna tisočletno borbo Čehoslovakov za svobodo, kdor ve, da je zanjo izkrvavelo nebroj čehoslovaških sinov in da kljub temu niso klonili, ta ve, da so bile te solze prave!

Pa ne samo navdušenje. Tudi čehoslovaško gostoljubnost smo spoznali. Kamorkoli smo prišli, povsod smo bili pogoščeni. In cvetje! Polna naročja smo ga dobili. S cvetjem so nas malone obšipali. Staro in mlado je kar tekmovalo med seboj.

»Tudi jaz bom jutri v Pragi, v kroju. Moja hčerka je tam. Telovadi.«

cev nima lastnih plugov. V Jugoslaviji je še okrog 300.000 lesenih oral. Slovenija je petkrat manjša od Srbije in ima petkrat manj zadrug, ali kapital teh zadrug je štirikrat večji od kapitala srbskih zadrug. Vsak Danes govori vsaj 140-krat na leto po telefonu, a dve tretjini Jugoslovenov sploh ne vedo kaj je to telefon! Kmečka posestva, ki so preje dajala 12—15 tovorjev pšenice, dajejo danes le 6—7. V zadnjih letih je padel agrarni dohodek skoraj za polovico.

Prvo gala-kosilo, ki so ga prenašali potom televizije

Prvič, odkar obstoji televizija, so pretekli mesec prenašali televizijske radiopostaje v Angliji gala-kosilo, ki ga je priredil angleški fotoklub. Poleg mnogih uglednih osebnosti je prisostvoval tudi vojvoda Kentski. Pred vsako skupino je bil postavljen po en aparat za televizijo, tako da so gostje mogli za časa kosila opazovati same sebe v televizijskih aparatih.

Na Stolu je zapadel sneg

Še danes se jasno spominjam železničarja, ki mi je ginjen in hripav od navdušenega klicanja razlagal. Praga je v teh dneh neutešljivo hrepenenje...

Z zamudo nas vlak potegne dalje. Vzklikamo in mahamo z okrašenih oken in pojemo. S pesmijo in s klici odzdravljamo vsem, ki nas pozdravljajo, ko hitimo skozi bratislavsko predmestje.

Lepa je pot naprej od Bratislave, nad katero kraljuje Matjažev grad. Obdonavsko mesto, polno življenja, me s svojim imenom spominja resničnega bratstva, s katerim nas sprejemajo Čehoslovaki.

Od bratislavskega kolodvora dalje, ki je ves v zastavah, se drenjamo ob oknih. Odzdravljati hočemo, zvklikati temu ali onemu vzdolž proge in se obenem navžiti lepote čehoslovaške zemlje. Sleherni tovarniški delavec, sleherni kmet, ki upehan priteče do proge, nas pozdravlja. V Račistorfu smo našli sorojakinjo iz Bakovec, ki je znala še »prekmursko«. Z njo smo se potem »Sobočani« porazgovorili, ji opisali domače razmere, kajti človek, ki že dvajset let ni bil na rodni

Stane:

O streljanju

Kakor ste gotovo čitali v »Jutru«, če ne, ste pa gotovo na sobotnem sestanku MOSD, katerega ste se udeležili polnoštevilo, da ima MOSD redne strelske vaje vsak torek od 17—19 ure v salonu restavracije »Pri levu«. Kakor lani je tudi letos na razpolago več malokalibrskih pušk najrazličnejših znamk, izmed katerih si lahko izbere vsakdo tisto, ki mu najbolj ugaja.

Nadalje sta na razpolago dve oostrostrelni puški, s katerima lahko res precizno streljate. Najbrže bomo dobili letos, kar lani nismo imeli, še pištole, da se bomo lahko vadili tudi v streljanju z njo.

Vsi, ki ste hodili streljat lani, že poznate br. kapetana Pera. Tisti pa, ki boste prišli na novo, ga boste imeli priliko spoznati kot strogega učitelja, ki zahteva predvsem: previdnost, poslušnost in red. Vsakdo mora sam priznati, da je to nujno potrebno, kajti gotovo je, da človek ni nikoli dovolj previden. Vsakemu novincu razloži ustroj puške, mu pokaže kako se drži puška in kako se meri. Nekateri se ne morejo privaditi, da bi gledali samo z enim očesom; no pa takih ni mnogo, kajti so skoro vsi, mislim, bratje in sestre, že dobro izvežbani v tem. Od vsakega poedinca se zahteva predvsem mirne roke, ostrega pogleda in zbranosti. Uspehi so odvisni le od zmožnosti posameznika in nima nihče nobenih privilegijev. Cene nabojev so tako malenkostne, da si jih lahko vsakdo nabavi in z njimi strelja. Prepričan sem, da ima vsak vsaj pol ure na teden prostega časa, ki ga lahko porabi za strelske vaje. Čestokrat bo marsikdo imel mnogo več od tega kakor če se sprehaja po dolgočasni promenadi.

Vsakdo, ki se bo redno udeleževal strelskih vaj MOSD, bo lahko na koncu sezone pokazal viden uspeh na polju tega športa. Začetni neuspeh naj nikogar ne omaloduši!

Plemstvo pri Južnih Slovanih

Pri Srbih niso poznali plemstva vse do 12. stoletja. Vsi stanovi so si bili enaki. Šele v 12. stoletju, ko je Nemanja zedinil razkosano srbsko zemljo in pokoril prejšnje župane. Zase in za svojo rodbino je pa obdržal naslov »veliki župan«, sorodstvo pa je povzdignil v nov stan »visoko vlastelo«.

V tej dobi je dobivalo plemstvo naslove in položaje najvišjih državnih uradnikov in dvorskih dostojanstvenikov ter vojaških poveljnikov. Srednji plemiči južnih Slovanov so bili lepi, visoki in stasiti ljudje. V naših narodnih pesmih se je ohranilo mnogo lepih vernih opisov o njih.

zemlji, kar hlasta za novicami. Težko je bilo slovo.

Komaj smo se ovedeli prvih vtiskov, že smo v Břeslavu. Tu nas objame en sam val navdušenja pri slovesu nam roke kar drse preko dvignjenih bratskih rok. Komaj smo se videli, že nas vleče hlacon dalje. Brno! Lepo moravsko mesto, kjer okusimo tudi slovito brnsko pivo. Pa zopet dalje preko slikovitega češko-moravskega višavja, mimo tovarniških naselij, mest z zelo lepo lego ob Svitavi, skozi skalne sotéske... Češka Třebova je tu. Ljudje v krojih, legionarji v uniformah in pozdravni govor v srbskem jeziku! Kako so nas prijetno presenetili! A dalje, dalje v Prago! Pardubice, Kunětická gora z razvalinami gradu husitskega bojvnik Diviša Bořka, Laba, Kolin. Večeri se! Mrzlično se pripravljamo na trenutek, ko bomo zagledali »mater mest« — Prago. Še nekaj okrašenih tovarniških naselbin in Praga je pred nami. Poslednji sončni žarki zlaté njene strehe. Tam zadaj so Hradžani, vidi se češki »Panteon« na Žižkovu.

Zdravo Praga! Tisočkrat pozdravljen moj davni sen!

(Dalje prihodnjč)

Kultura

S kritično izdajo Gundulićevih del je Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti najdojstojneje proslavila dvojni jubilej, ki ga bomo v kratkem praznovali.

10. decembra t.l. bo minilo 300 let odkar je zatisnil oči reprezentativni pesnik dubrovniške republike Dživo Fran Gundulić in 8. januarja prihodnjega leta se bo 350-tič ponovil njegov rojstni dan.

Prvo kritično izdajo Gundulićevih del je priredil Armin Pavić pred 60. leti kot IX. zvezek »Stari pisci hrvatski«. Knjiga je izšla v 600 izvodih, ki pa nikakor niso šli v promet. Leta 1916. je prosila Akademija Djuro Korblerja, naj pripravi novo izdajo. Tri leta kasneje je izšla druga izdaja in je bila takoj razprodana in Korbler je že pričel pripravljati tretjo izdajo. Dela pa ni mogel dokončati, ker je prej umrl. Leta 1931. je poverila Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti dokončanje izdaje najboljšemu poznavalcu dubrovniške literature Milanu Rešetarju. In te dni so izšla: »Djela Dživa Frana Gundulića. Treće izdanje. Za štampu priredio Djuro Korbler a pregledao Milan Rešetar. O pjesnikovoj trista i pedesetoj godišnjici rođenja i tristotoj godišnjici smrti« (Zagreb 1938, gr. 8, XVI, 680 str.).

V Jakopičevem paviljonu v Tivoliju je te dni odprta razstava slik našega umetnika Božidarja Jakca. Razstava obsega vse prostore paviljona. Zastopane so naslednje tehnike: olja (portreti), psteli, skice, risbe in lesorezi.

Nova knjiga mladega pisatelja Rudolfa Kresala: »Študent Štefan« je izšla. Naše dijaštvo bo gotovo zanimala. Pozneje bomo morda kaj več povedali o njej.

Naša opera je vprizorila poleg drugih del tudi odlično delo »Don Kihot«. Izvedba je bila precej dobra, saj je pokazala gledališka uprava mnogo požrtvovalnosti. Želeti bi bilo le, da bi na dijaškem stojišču bilo malo več — dijakov.

Drama je vprizorila kot zadnjo premiero Strindbergovo pravljico »Labodka«. K tej predstavi se bomo še povrnili v prihodnjih številkah.

Miklov:

Ljubljanska pisma

5.

Dragi Dušan!

V brošuri: »Pogled mladine v bodočnost« berem:

»Pri nas se mnogo govori o krščanskem socializmu, o krščanski socialni akciji ali kakor se že tej reči pravi. Na zborovanjih se razpravlja o papeških socialnih okrožnicah, časopisi pišejo učene razprave, a pravega rezultata ni.«

Ker sem vtaknil svoj nos že v vse mogoče pokrete, je čisto jasno, da se moram pobaviti nekoliko tudi s »krščanskim socializmom«.

Na materializmu sloneči marksizem je moral izzvati reakcijo pri vseh religijah in cerkvah. Toda le rimsko-katoliška se je praktično lotila težavnega vprašanja, ni vztrajala na preprosti negaciji, v svojem nauku je našla pozitivnih osnov in jih v obliki dveh papeških okrožnic (Leon XIII.: Rerum novarum in Pij XI.: Quadragesimo anno) sporočila svojim vernikom. Že prej so nekateri katoličani in kristjani skušali socialistični nauk oprostiti materialističnega oklepa in ga prikrojiti svoji veri, po obeh okrožnicah pa se je pojavila cela poplava kr-

11. decembra bo minilo dvajset let odkar je umrl Ivan Cankar.

Knjigarna Akademsko založba je priredila ciklus večerov, na katerih bodo govorili avtorji o svojih delih.

V soboto 26. novembra je bil prvi tak večer. Govoril je Vladimir Bartol o svojem najnovejšem romanu: »Alamut«. Poslušalstva je bilo precej, vendar mislim, da je odšlo s prvega večera nekoliko razočarano. Pričakovali smo, da bo gospod avtor povedal nekoliko več o romanu samem. V resnici se je romana samega skoraj popolnoma izognil in nam je le pojasnil, kaj ga je pripravilo do pisanja »Alamuta«. Večji del predavanja so pa izpolnili citati iz zgodovinskih del, ki so služila

Pred petnajstimi leti je bil položen k večnemu počitku slovenski pesnik in pisatelj Josip Stritar. Njegov grob je še danes brez vsakega napisa!

ščansko-socialistične literature, ki ji je sledilo tudi živahno organizatorično gibanje med krščanskim in posebej še katoliškim delavstvom.

Omenjena struja nam je dala obilico odličnih socialnih spisov in strokovnih knjig, marsikatera učena glava iz vrst katoličanov je posvetila svoje moči socialnemu vprašanju. Tudi med delavstvom so krščansko-socialistične organizacije napravile marsikaj dobrega. Toda večjih uspehov pokret ni dosegel, zaostal je za udarnim marksizmom in mnogo mlajšim fašizmom. Praktičnih zgledov v obliki državnih ureditev nam ni dal. Dolfussa štejem samo za precej nesposobnega fašističnega vajenca, o Salazarjevi Portugalski tudi ne morem govoriti, ker je predaleč, pre malo poznana in je vsi krščanski socialisti niti nočejo šteti za svojo.

Zakaj krščanski socializem ni uspel? Po mojem mnenju je pravi vzrok ta-le: Cerkev kot univerzalna, nadčasovna in nadkrajevna organizacija ne more in ne sme odločno stopiti z vsi svojo avtoriteto na stran kakega družabnega sistema, kake skupine ali kake struje. Če bi to storila, bi nehala biti vesoljna. Vsako najmanjše oddaljevanje od omenjenega načela ji je vedno škodovalo. Tako je n. pr. uverjen zagovornik liberalnega družabnega reda po cerkvenem nauku (o praksi ne govorim), prav tako lahko veren

Živan:

Ivanu Cankarju

(V spomin ob dvajsetletnici njegove smrti)

*Dvajset let je od takrat minilo,
ko oči zatisnil Ti si, mož jekleni,
zamrl jezik v ustih je iskreni,
utihnilo srce, ki le za dom je bilo.*

*Vodja bil si nekaj delavne mladine,
njen vzpodbudnik, učenik in svetovalec,
tvoja dela je navdušen čital bralec,
v njih proslavljal čast si domovine.*

*V Tebi bil je bistri vir slovenske govornice:
očistil grdih peg si jezik naših dedov,
vztrajno in odločno, jasnih si pogledov
vodil borbo za teptane narodne pravice.*

*Leta so minila, dnevi šli so mimo.
Seme, ki v ledino si ga zasejal, je vzkliko,
deblo močno je pognalo, sad rodilo,
mi pa čujemo nad njim in ga gojimo.*

*V grobu temnem Tvoje je telo strohnelo,
duh pa še živi in je med nami.
Voljo nam podžiga in iz spanja dram,
vabi in vzpodbuja na nadaljnje delo.*

*Dokler sonce bo sijalo in šumela Sava,
Tvoj spomin bo pomnil sleherni Slovenec
spletel Ti hvaležnosti je svoje venec:
»Cankarju naj bode večna slava!«*

avtorju v oporo in katerih se je v svojem romanu verno držal.

Kljub temu, da prvi večer ni povsem izpolnil naših pričakovanj, moramo biti AZ hvaležni, da je našla tak lep način za ožji stik med pisatelji in čitatelji.

Prihodnji spored nam sicer ni znan, vendar že sedaj opozarjamo dijaštvo na te večere, ki bodo vsako soboto ob 18.30 uri v knjigarni Akademsko založbe v Šelenburgovi ulici (Palača zavarovalnice Croatia). Natančnejši spored bo objavljen v dnevnem časopisju.

katoličan kakor prepričan socialista. Socialista pa liberalnega sistema na noben način ne more odobravati. Zato papeške okrožnice ne nudijo nobenega sistema, naglašajo in pojasnjujejo le starodavna krščanska načela. Opozarjajo, da je vzrok družabnih neprilic človekova slaba narava in da je treba delati za pokristjanjenje, izboljšanje človeštva. Dosledna uresničitev slednjega je pač le pobožna želja, Sisifovo delo, stremljenje za nemogočim idealom, ki ga družabni reformator ne more vzeti za izhodišče svojih ukrepov. Posameznik se da izboljšati, človeštvo kot tako ne, ker je vedno skoro enako, ne absolutno dobro, ne popolnoma propalo. Krivulja se le rahlo včasih oddalji od neke povprečnosti. Seveda je naloga religije, da skuša ljudi izboljšati. A izboljšati posameznike, saj po cerkvenem nauku imajo samo ti dušo! Odnosov med njimi se ne more dotikati, v kolikor ne zadevajo osebne vesti same, ali razumljiveje povedano, kolikor se ne tičejo morale ali etike. Nasprotno pa zanimajo družabni pokret predvsem ljudski odnosi, ki jih skuša urediti času in kraju najprimerneje. To ostro ločitev, ki jo je praktično zelo težko izvesti, je treba vsaj teoretično strogo začrtati.

Omenjeno razlago najbolje pojasnjuje začarani krog, v katerega je zašel krščanski socializem.

Dopisi z naših zavodov

Državna in samoupravna realna gimnazija v Murski Soboti

V zadnjem času opažamo na našem zavodu precej življenja, najbolj se pa prebujajo nacionalisti.

Pred kratkim se je zbralo na drž. realni gimnaziji članstvo PJS k rednemu občnemu zboru. Po poročilih, ki so pa bila, kljub svoji izčrpnosti, precej pičla, smo prešli po slučajnostih in po kratki debati na volitve novega odbora. Izvolili smo si odbor s tov. Koleševo (VI.) na čelu. Vendar ta odbor ni bil potrjen, ker je g. profesor Hromek, ki vodi PJS na gimnaziji, naknadno ugotovil, da občni zbor ni bil sklepčen. Zato smo se zbrali vnovič za volitve. Postavljeni sta bili dve listi; prva s tov. Zorkom (VI.), druga s tov. Brajnikom (VI.), ki je popolnoma nacionalna. Zmagala je druga lista z ogromno večino (ca. 12:100). Upamo, da bo novi odbor bolj delaven in da nas bo v vsakem pogledu zadovoljil. Podmladek Rdečega križa še ni imel občnega zbora, tudi aeroklub še počiva, ker pač med dijaštvom ni dovolj zanimanja. Nekoliko več življenja pa kaže šahovski klub, ki bo kmalu pričel s sestanki.

Na samoupravni realni gimnaziji je v glavnem isto. Na občnem zboru PRK je bil izvoljen brez bojnega glasovanja odbor z nosilec Lacijem (VIII.) in pri PJS Nahtigal (VIII.). Ker sta pa na samoupravi le dva razreda (VII. in VIII.), delata oba podmladka skupno in imata v načrtu vpriporitev igre. Upajmo, da ne bo ostalo le pri besedah. Oba podmladka vodi prof. Pušnik.

V vsakem pogledu pa je zelo agilen dijaški naraščajski odsek Sokola. Imel je tekom tega šolskega leta že dva članska sestanka s predavanji in recitacijami. Posebno zadnji sestanek je bil zelo dobro obiskan (okrog 120 dijakov naraščajnikov). Govoril je brat Velnar Zoran o sokolskem zadržanju in delu v današnji dobi. Br. Šebjanč Franc pa nam je zelo izčrpno in stilistično dobro orisal vtise z X. vsesokolskega zleta v Pragi.

Na občnem zboru si je naraščaj izvolil tale odbor: starosta br. Brajnik Edi (VI.), prosvetar br. Droč (VI.), tajnik br. Puncer st. (VI.), blagajnik br. Deškovič ml. (VI.) in načelnik šahovske sekcije br. Čisar Štefan (VII.). Izvolili smo si torej odbor, v katerem ne bo treba menjavati

vsako leto odbornikov. Odsek se upravlja pod nadzorstvom društvene uprave čisto sam. Upamo, da se bo odbor zavedal važnosti svoje naloge ter ga vodil po isti poti naprej, z isto resnostjo in uspehom, kot prejšnji, da bo ta sokolska ideja pritegnila v Sokolski dom vedno znova in znova novih naraščajnikov, Sokolov — Jugoslovenov!

Bratje in sestre, strnimo naše vrste!

Zdravo!

Ing.

I. Državna realna gimnazija v Ljubljani

XII. PODRUŽNICA »FERIALNEGA SAVEZA«

na I. državni realni gimnaziji v Ljubljani
bo priredila

dne 8. decembra t. l. ob 17. v dvorani Trg. doma

A K A D E M I J O

Spored te prireditve, ki ga bodo izvajali samo dijaški tega zavoda, je sledeč:

1. Pozdravni govor.
2. Klavir — Chopin: Valček, op. 69, št. 1.
3. Deklamacija — Vodnik: Vršac.
4. Gosli — Vieniavski: Mazurka; *Vieux temps*; Morceau brillant de Salon.
5. Melodram — Fr. Levstik: Popotnik.
6. Harmonika — Lincke: Lusistrata; Gogovljevi: Na stepi.
7. Godalni kvartet — Mozart: Serenada, II. stavek — Menueth; Čajkovsky: Godalni kvartet, op. 11, II. stavek.

Po sporedu bo v dvorani prijetna zabava s plesom, pri katerem bo sodeloval Adamičev jazz-orkester. Na razpolago bo pa tudi izbran in obilen buffet.

JNS na III. Drž. realni gimnaziji

Končno je tudi Jadranska straža na naši gimnaziji prišla do občnega zbora in volitev novega odbora. Stara tradicija JS pri nas je, da se to opravi ob koncu šolskega leta. Tako bi moral biti že v juniju izvoljen nov odbor. Občni zbor se je takrat res vršil, a volitev g. vodja ni pustil. Vedel je, da bi takrat zmagala lista naprednih dijakov,

kar mu pa ni bilo po volji in je pustil, da naj stari odbor do jeseni vodi delo. Tudi za jesenski občni zbor so pripravljali napredni dijaki svojo listo, a ko je to g. vodja zvedel je zahteval, da se sestavi kompromisna lista, sicer bo odbor sam diktiral. Na občnem zboru 18. XI. t. l. so v začetku predlagali le to listo, ki je bila sestavljena iz 6 naprednih in 3 katoliških dijakov. Oglasil pa se je nek osmošolec, češ da je v njej premalo osmošolcev. Na hitro je sestavil svojo listo in dal vanjo precej osmošolcev, a razen enega ali dveh same katoliške dijake. Vsi osmošolci, med njimi tudi nekaj naprednjakov, so glasovali za zadnjo listo, ki je tudi zmagala. Tako je Jadranska straža, najmočnejše društvo naše gimnazije, prešlo v njih roke. In nemala krivda je nas samih. Lahko bi se nas več zbralo na tako važnem občnem zboru, ali pa da bi vsaj tisti, ki so se zbrali, glasovali za prvo listo, ne pa za nasprotno, češ, da bo ta, ki je sestavljena iz osmošolcev, delavnejša.

Državna realna gimnazija v Ptuj

Čeprav do sedaj še ni bilo z našega zavoda nikakega znaka življenja, ne spimo, kot bi si lahko kdo mislil.

Na letošnjem občnem zboru naraščajskega odseka Sokola je bil izvoljen ta-le odbor: predsednik: br. Kostanjevec Zvonko (VIII.), tajnik: br. Rakuš Vinko (VI.), blagajnik br. Peček Dušan (VIII.), odborniki: Ivanšek Fran, Kegl J., Osole F., Petrovič Vida, Rakuš Zvonko, Kancler Nada, Kaučič Milan, Košir N.

Odsek prireja vsako nedeljo sestanke z zanimivimi predavanji in debato. Imamo tudi svoj sokolski jazz, ki pa še ni mogel nikjer nastopiti.

Na občnem zboru Jadranske straže, ki se je moral radi volilcev, ki se na noben način niso mogli sporazumeti, vršiti ponovno, so bili izvoljeni: Čokl Dušan (VII.), predsednik, Mazlu Milava (VIII.), tajnica, Požlep Marica (VII.), blagajničarka.

Ker šolska oblast ni dovolila družabnega večera s plesom, pripravljajo Jadranski stražarji akademijo s pestrnim sporedom.

Pod okriljem Ferijalnega saveza se je vršil table-tenis turnir, ki pa je prilezel le do tretjega kola. Med tekmovalci smo opazili nekaj pravih ping-pong talentov kot n. pr.: Šenk Ivo (VIII.), Kopic Fran (VII.) in Zorčič Otmar (VI.) in nadaljevanje turnirja je bilo prav zanimivo in borba za prvo mesto zelo ostra in ogorčena.

Ostal je namreč brez enotnega sistema, razcepjen na akademske struje. Poglavitna ločitev se je izvršila med socijalci in socialisti. Prvi sploh niso hoteli biti socijalisti, zahtevali so samo krščansko življenje. Obenem so nastopali proti liberalizmu in takorekoč tajili vsak družabni sistem sploh. V bistvu po večini nagnjeni k liberalnim nazorom (poudarjali so pravice posameznika, nasprotovali stavki, odklanjali socijalizacijo itd.). Njihove nazore je dobro zavrnil že dr. Gosar v knjižici »Za krščanski socijalizem« (1923.): »Danes, to je v modernih gospodarskih razmerah in pri dejanskem splošnem moralnem stanju človeštva, brez socijalizma ni in ne more biti krščanskega družabnega reda. S tem ne delamo krščanstvu niti najmanjše krivice, marveč samo ugotavljamo in samo primerno upoštevamo, da je v modernem svetu tako malo pravega, životvornega krščanskega duha, da noče in ne zna brez socijalizma krščansko živeti.« (Stran 12.) Krščanstvo bi seveda samo najbolje rešilo vse probleme, a to le pod pogojem, da bi se vsi ljudje po njem v resnici ravnali. Sedaj pa, ko gazijo njegove postave v toliki meri celo oni, ki bi jih bili v prvi vrsti dolžni čuvati, je pač treba ljudi prisiliti, da se vsaj približno ravnajo po načelih poštenosti. To more in mora napraviti družabna ureditev. Ker se je dosedanja

ureditev pokazala za nezadostno in ker na zemlji prebivajo ljudje ne pa angeli in svetniki, zato hočemo nov, boljši red, zato smo za socijalizem!

Na podoben način je modroval del katoličanov in začel sestavljati socijalistične programe. Ni bilo treba, da bi ravno kopirali marksiste, po malo natančnejšem študiju so prav lahko spoznali, kje so boleča mesta liberalizma in kje je treba zastaviti nož. Niso se zadovoljili z megljenim oznanjanjem krščanske pravičnosti, povedali so, kaj je pravica in kako naj se doseže. V to svrhu so sprejeli borbo z liberalizmom, odločno stopili na stran proletarijata, zahtevali nov red in se nazvali krščanske socijaliste. Pri nas jih zastopata dr. Gosar in Gostinčar.

Vzroki, da večjega uspeha tudi ta struja ni imela, so notranji in zunanji. Notranji, ker se je v tej ali oni obliki držala načela demokracije, medtem ko je borba, vojna možno samo pod avtoritarnim, hierarhičnim vodstvom; šele po zmagi, v urejenih razmerah je mogoče misliti na kako več ali manj demokratično sožitje; zunanji, ker je začela proti njim energično in brezobzirno borbo vsa tako imenovana »katoliška« javnost. Ker so se razen tega sami dolgo časa priznavali h »katoliški« (beri: klerikalni) skupnosti, so nujno odbili vse neklerikalne elemente, pridobili pa s tem niso ničesar, ker jih je njihov,

v bistvu liberalno-strankarski krog začel obmetavati z marksisti ter jih tako nujno potiskal vedno bolj na levo. Slovenski krščanski socijalisti so zagrešili še drugo napako: izposodili so si pri svojih meščanskih sorodnikih samoslovenstvo, ki ga sedaj skrbno negujejo kljub imenu svoje strokovne organizacije.

Navzlic temu in navzlic praktičnemu polomu krščanskega socijalizma, mu moramo vendar priznati velike zasluge tudi pri nas. Dal nam je organizatorja Kreka in učenjaka Gosarja, zbudil in organiziral je naše delavstvo, postavil energičen zid marksizmu. Krekova krščansko socijalistična struja je bila tudi tista, ki se je v stari SLS edina resnično jugoslovensko usmerila.

Za današnje razmere vendar krščanski socijalizem ni primeren. Potrebna je energična, vodena, nacionalna, strokovna delavska organizacija kot jedro nacionalnega socijalističnega pokreta, ki bo zrušil politično in gospodarsko diktaturo kapitalističnih in strankarskih mogotcev, borbena organizacija, ki bo združevala vse bojevne brez razlike na vero in jezik v enotnem boju za lepšo in boljšo bodočnost našega naroda.

Zdravo!

Tone.

